

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

T. VII

GMINA SŁAWNO

FUNDACJA „DZIEDZICTWO”

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

TOM VII

GMINA SŁAWNO

Redakcja:

WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI
JAN SROKA

SŁAWNO 2008

ABSTRACT. Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka (eds), *Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*, t. VII: *Gmina Sławno* [History and Culture of the Sławno region, vol. VII: Sławno Community]. Fundacja „Dziedzictwo”, Sławno 2008. pp. 371, figs 102, colour tabl. 44. ISBN 978-83-7591-046-9. Polish text with German summaries.

These are studies of aspects of history and culture of the Sławno region [Pomerania, Poland]. These papers refer to nature and history of the region which is virtually unknown for most of Polish current citizens. It is hard to build a society without roots and without history, without knowledge about their homeland. People who have lived here for over 50 years do not understand the cultural landscape which has been created and constructed for centuries. The aim of the collection of paper is to bring the nature and history nearer. The knowledge about the past of the region will allow to understand the landscape and protect it as well as create a new social approach to the future.

© Copyright by Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka 2008
© Copyright by Authors

Na okładce: Dwór w Kwasowie, chromolitografia z albumu Alexandra Dunckera, *Die Ländlichen Wohnsitze, Schlösser um Residenzen der Ritterschaftlichen Grundbesitzer in der preussischen Monarchie nebst den Königlichen Familien-, Haus-Fideicommiss- und schatull -Gütern in Naturgetreuen, Künstlerisch Ausgeführten, farbigen Darstellungen nebst begleitendem Text*, Berlin T. III, 1860/1861.

Tłumaczenia na język niemiecki: *Brygida Jerzewska*

Redaktor: *Katarzyna Muzia-Ceglarz*
Skład i łamanie: *Eugeniusz Strykowski*

Konferencję oraz publikację sfinansowano ze środków Urzędu Gminy w Sławnie przy wsparciu Starostwa Sławieńskiego

Wydawca/Herausgeber: Fundacja „Dziedzictwo”, 76-100 Sławno, ul. A. Cieszkowskiego 2
Wydawnictwo „Region”, 81-574 Gdynia, ul. Goska 8
www.region.jerk.pl

ISBN: 978-83-7591-046-9

Druk/Druck: Totem – Inowrocław

Spis treści

JAN SROKA (Sławno), WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI (Poznań), <i>Paradoksy bogactwa (nie?)szczęśliwej gminy: wady zaletami czy zalety wadami?</i>	7
WOJCIECH STEFANOWSKI (Sławno), <i>Kilka słów o gminie Sławno</i>	17
WACŁAW FLOREK, JERZY JONCZAK, CELESTYNA PRINC (Słupsk), <i>Denudacja odpływowa w dolinie Wieprzy</i>	25
EWA GÓRSKA, JACEK ANTCZAK (Słupsk), <i>Awifauna lęgowa gminy Sławno, jej zagrożenia i ochrona</i>	37
MICHAŁ ŻMUDA (Kórnik), <i>Wstępna inwentaryzacja fauny okolic Sławna</i>	71
ZBIGNIEW SOBISZ (Słupsk), <i>Parki gminy Sławno</i>	87
IGNACY SKRZYPEK (Koszalin), <i>Najdawniejsze dzieje gminy Sławno</i>	109
KRZYSZTOF CHOCHUŁ (Słupsk), <i>Powiat sławieński w zasobach Archiwum Państwowego, Oddział w Słupsku</i>	185
ANDRZEJ CHLUDZIŃSKI (Pruszcz Gdański), <i>Nazwy miejscowe gminy Sławno</i>	197
MARIA WITEK, WALDEMAR WITEK (Szczecin), <i>Budownictwo administracji leśnej w gminie Sławno</i>	233
WOLFRAM SUHR (Hohenfelde, Niemcy), <i>Diedrich Suhr – Architekt und Seine Bauten in Schlawe in Pommern, 1921–1929</i>	271
KONSTANTY KONTOWSKI (Darłowo), <i>Cmentarze gminy Sławno</i>	297
MARGARETA SADOWSKA (Sławno), <i>Wspomnienie o Edwardzie Puplu (1911–1991)</i>	319
LIDIA WRÓBLEWSKA (Poznań), <i>„Sobota na grodzisku”... kłopotliwy podarunek?</i>	327
ELŻBIETA FLOREK (Słupsk), <i>Wzrost potencjału turystycznego gminy Sławno w aspekcie wykorzystania cennych obszarów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych</i>	341
Indeks osób	357
Indeks nazw geograficznych	363
Lista adresowa Autorów	369

Powiat sławieński w zasobach Archiwum Państwowego, Oddział w Słupsku

---

KRZYSZTOF CHOCHUŁ (Słupsk)

Wprowadzenie

Słupska placówka archiwalna powstała 28 lipca 1952 roku. W 1957 roku placówkę przemianowano na Oddział Terenowy i podporządkowano Wojewódzkiemu Archiwum Państwowemu w Szczecinie. Słupski Oddział początkowo obejmował działaniem powiat słupski, a od 1957 roku powiaty: słupski, bytowski, sławieński, miasteczki oraz, do chwili utworzenia Wojewódzkiego Archiwum w Koszalinie, wschodnie połacie regionu koszalińskiego. Od 1 lutego 1961 roku stał się oddziałem Archiwum w Koszalinie. Kolejna reforma administracyjna z 28 maja 1975 roku, doprowadziła do dalszych zmian. Wraz z przeprowadzką do obecnej siedziby 17 października 1979 roku rozpoczęto działania zmierzające do powołania Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Słupsku (rozpoczęło działalność 23 stycznia 1980 roku, obejmując cały obszar byłego województwa słupskiego). Stan ten trwał do 31 grudnia 1994 roku. Wówczas na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 1994 roku nastąpiło ponowne związanie z placówką koszalińską. Stan ten trwa do dziś.

1. Zasób polskojęzyczny

Pomorze Środkowe znalazło się w granicach Rzeczypospolitej wiosną 1945 roku. W związku z tym materiał polskojęzyczny przechowywany w słupskiej placówce pochodzi z lat 1945–2005. Akta te stanowią

P R O T O K O Ł
= = = = =

z pierwszego inauguracyjnego posiedzenia Miejskiej
Rady Narodowej w Sławnie, odbytego w dniu 10. lutego 1946 r.
o godz. 12-iej w sali posiedzeń Zarządu Miejskiego w Sławnie
przy ul. Czerwonej Armii nr. 1.

Przewodniczący: obyw. Łęczyński Antoni - burmistrz m. Sławna
Protokółant: obyw. Werens Józef

Obecni członkowie Miejskiej Rady Narodowej:

1)	Obyw. Mał Antoni	Stronnictwo Ludowe
2)	" Karliński Jan	" "
3)	" Bińczyk Józef	" "
4)	" Trocka Henryk	Spółdz. Roln-Handlowa
5)	" Ziolkiewicz Marian	P.P.S. ✓
6)	" Dr. Wet. Gorlach Antoni	" ✓
7)	" Lewandowska Jadwiga	" ✓
8)	" Kostjan Henryk	P.P.R.
9)	" Dąbrowski Roman	"
10)	" Kąprowski Franciszek	"
11)	" Głowacki Józef	Zw. Zaw. Kolejarzy
12)	" Łaszczyk Tadeusz	Stronnictwo Demokratyczne
13)	" Rzepecki Stanisław	Zw. Zaw. Prac. Samorządu Ter.
14)	" Buchelt Władysław	Zw. Zaw. Prac. Wkarsowych

Nieobecni: 1) przedstawiciel Stronnictwa Demokratycznego
2) " " T.U.R.

P o r z a d e k d z i e n n y p o s i e d z e n i a :

- I. zagajenie
- II. wybór prezydium Miejskiej Rady Narodowej
- III. wybór Delegata do Powiatowej Rady Narodowej
- IV. wolne wnioski.

Ad I.) Posiedzenie zagalę burmistrz m. Sławna obyw. Antoni Łęczyński w krótkim przegówieniu witając członków M. Rady Nar. m. Sławna

Ad II.) Wysłunięte przez Międzypartyjną Komisję ~~Ter. Sam.~~ m. Sławna kandydatury do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej: Przewodniczący obyw. Kostjan Henryk, z-ca obyw. Głowacki Józef, członkowie: 1. obyw. Gorlach Antoni, 2) obyw. Bińczyk Józef i 3) obyw. Rzepecki Stanisław zostały przyjęte jednogłośnie. -

Ad III.) Na delegata do Powiatowej Rady Narodowej wysunięto kandydatury:

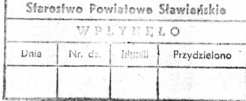

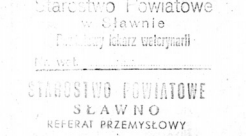

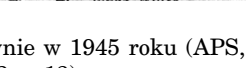
- 1) obyw. Kostjan Henryk
- 2) obyw. Gorlach Antoni
- 3) obyw. Rzepecki Stanisław.

Obyw. Gorlach Antoni zrzekł się wystawienia jego kandydatury

13

WYKAZ ODBITEK PIECZECI METALOWYCH I KAUCZUKOWYCH
W UŻYCIU STAROSTWA POWIATOWEGO W SŁAWNIE.

Lp.	Pieczone metalowe okragłe	Pieczone kauczukowe okragłe	Ilość pieczęci	Pieczone metalowe podłużne	Pieczone kauczukowe podłużne	Ilość pieczęci
			1 egz.	A 31 8/11/45 74.		2 egz.
			1 egz.			1 egz.
			1 egz.			1 egz.
						1 egz.
						1 egz.

Ryc. 2. Pieczęcie urzędowe Starostwa Powiatowego w Sławnie w 1945 roku (APS, Starostwo Powiatowe Sławno, 1945, sygn. 2, s. 13)

obecnie ponad 60% zasobu, a ich udział systematycznie rośnie¹. Wśród nich znajdują się także akta z terenu powiatu sławieńskiego. Do najbardziej interesujących materiałów o znacznej wartości historycznej niewątpliwie należą akta urzędów administracji ogólnej i samorządu terytorialnego:

- Starostwa Powiatowego w Sławnie (1945–1950) (ryc. 2, 3),
- Powiatowej Rady Narodowej w Sławnie (1945–1950) i Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Sławnie (1950–1973),
- Miejskiej Rady Narodowej i Zarządu Miejskiego w Sławnie (ryc. 1), Darłowie i Polanowie (1945–1950), Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Sławnie i Darłowie (1950–1973) oraz Urzędu Miejskiego w Sławnie (1973–1990),

¹ Całkowity zasób Archiwum Państwowego w Koszalinie, Oddział w Słupsku wynosi obecnie 532 zespoły, 1212 mb i 109 611 j.a.

27

Urząd Pełnomocnika Rządu R.P.
Na Okręg Pomorze Zachodnie
Wydział Apropozycji i Handlu

K W E S T J O N A R J U S Z
=====

1) Starostwo Powiatowe w ..... Sławnie

2) Imię i nazwisko Starosty ..... Józef Czarnecki

3) Imię i nazwisko Kierownika Pow. Wydz. Apr. i Handlu ..... S. T. y. l. o.
..... nazwisko zastępcy Wojczal Boleslaw

4) Czynne referaty 1) Referat ogólny ..... R. A. U. l. Piotr

2) Referat rozdzielności ..... M. G. W. A. K. Stanislaw

3) Referat handlu ..... Kopycinski Edward

4) Referat ziemiohodów ..... Wojczal Boleslaw

5) Referat prod. zwierzęcych ..... Gwizdała Konrad

6) Referat gosp. terenowej ..... Bankowski Erazm

5) Liczba ludności polskiej:

a) w miastach do 2-let 16

do 7-miu lat 63

do 16-tu lat 124

ponad 16 - cie lat 584

b) we wsiach do 2-let 17

do 7-miu lat 86

do 16-tu lat 161

ponad 16 - cie lat 426

6) Liczba ludności niemieckiej:

a) w miastach kobiet ..... 19,415 mężczyzn 4,474

b) na wsiach kobiet ..... 35,787 mężczyzn 13,853

6a) Liczba ludności innej: kobiet ..... 59... mężczyzn ..... 53..

7) Możliwość osiedlenia repatriantów w ilości ..... 500 rodzin.....

7a) Stan zasiewu w na 20,000 bez folw. ocena zasiewów ..... dobry.....

8) Stan ludności do zapotrzenia ..... wsiach obecnej ....

9) Normy żywnościowe stosowane obecnie .....

10) Ilość stołówk urzędniczych; a/urzędy państw. i samorząd. .... 5.....
b, Organ. społ. i polsk. ....
c/P-U.R. .... 1.....

11) Ilość kuchni charytatywnych .....

Ryc. 3. Sprawozdanie sytuacyjne Starosty z 1945 roku (APS, Starostwo Powiatowe Sławno, 1945, sygn. 2, s. 27)

- akta gmin (1945–1950)², prezydiów gromadzkich rad narodowych (1954–1972)³, gminnych rad narodowych i urzędów gmin (1973–1990)⁴ z powiatu sławieńskiego.

W zbiorach tych znajdują się protokoły z sesji i uchwały, budżety oraz plany gospodarcze. Ukazują one kwestie dotyczące inwestycji, remontów, starania o zaspokojenie potrzeb w zakresie: handlu, zaopatrzenia gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, szkolnictwa, służby zdrowia i opieki społecznej, turystyki, zagadnień morskich, produkcji rolnej i skupu. Dotyczą działalności podległych przedsiębiorstw i zakładów. Przedstawiają stosunek ludności do władz, działalność partii politycznych, sprawy wyznaniowe, akcję osiedleńczą i wysiedlenia Niemców z tych terenów.

Równie ciekawe są akta urzędów administracji specjalnej. Materiały te są już zdecydowanie mniej liczne. Zaliczamy do nich akta zespołów:

- Inspektoratu Szkolnego w Sławnie (1945–1950),
- Powiatowego Inspektoratu Statystycznego w Sławnie (1950–1975) i Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Słupsku (1975–1998),
- Urzędu Skarbowego w Sławnie (1945–1950).

Kolejną grupę akt stanowią akta przedsiębiorstw i urzędów administracji gospodarczej. W kategorii tej spotykamy aktotwórców z takich działów, jak budownictwo, gospodarka komunalna, handel i usługi, przemysł oraz rolnictwo. Przekładowymi zespołami są:

- Okręgowy Zarząd PGR w Słupsku (1949–1954),
- Zjednoczenie PGR w Sławnie (1954–1957),
- Izba Rzemieślnicza w Słupsku (1945–1976).

Na ich podstawie można odtworzyć nie tylko dzieje, ale także zakres i wielkość produkcji, plany rozwoju mechanizacji, obniżania kosztów produkcji i zwiększania jej wielkości oraz wprowadzenia do produkcji osiągnięć nauki.

Pozostałą część zasobu stanowią akta: instytucji wymiaru sprawiedliwości (akta prokuratur, sądów powszechnych i notariuszy, m.in.: Sądu

---

² W AP Oddział w Słupsku znajdują się akta gmin: Darłowo, Dobiesław, Lejkowo, Nacmierz, Polanów, Sieciemin, Sławno, Wrześnica, Żukowo. Akta zawierają sprawozdania z działalności gminnych rad, budżetów gminnych, wykazy ludności, sprawozdania sytuacyjne i statystykę rolną.

³ W AP Oddział w Słupsku znajdują się akta Prezydiów GRN w: Bobrowicach, Boleszewie, Bukownie, Darłowie, Dobiesławiu, Jeżyczkach, Krupach, Lejkowie, Łącku, Malechowie, Nacmierzu, Ostrowcu, Pałówku, Pękaninie, Polanowie, Postominie, Siecieminie, Sławnie, Sławsku, Staniewicach, Warszkowie, Wrześnicy, Żukowie i Żydowie. Zawierają one wstępną charakterystykę gromady, tzn.: obszar, ludność, liczbę wsi, gospodarstw, spółdzielni produkcyjnych, szkół, bibliotek.

⁴ W AP Oddział w Słupsku przechowywane są akta GRN w Postominie i GRN w Sławnie oraz akta UG w Postominie i UG w Sławnie.

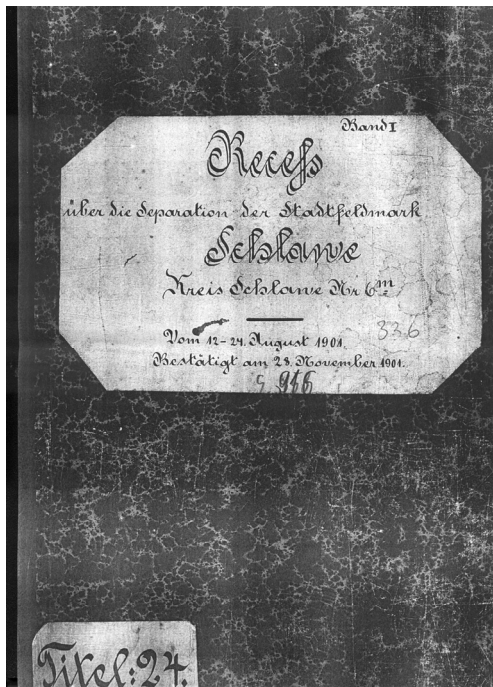
Grodzkiego w Sławnie z lat 1946–1950, Prokuratury Powiatowej w Sławnie z lat 1945–1956, akta notariusza Tadeusz Rubicha przy Sądzie Grodzkim w Sławnie z lat 1946–1951), partii politycznych, organizacji i stowarzyszeń (Rady Wojewódzkiej PRON, Naczelnej Organizacji Technicznej oraz komitetów wojewódzkich: PZPR, Frontu Jedności Narodowej, Narodowego Funduszu Ochrony Zdrowia), spółdzielni i ich związków (m.in. Powiatowego Związku Kółek Rolniczych w Sławnie z lat 1956–1975).

2. Zasób niemieckojęzyczny

Pomorze Środkowe do marca 1945 roku było przez niemal czterysta lat częścią państw niemieckojęzycznych, zatem ocalałe z tego okresu dokumenty są spisane w tymże języku. Stanowią one około 40% zasobu, a ich udział systematycznie maleje wraz z jego narastaniem. Mimo to materiały te są prawdziwą kopalnią wiedzy i bardzo ważnym elementem w badaniach nad przeszłością regionu. Są wspaniałą ilustracją przeobrażeń miejscowej społeczności, jej radykalnych reorientacji w sferze świadomości i tradycji. Prace historyków nad dziejami tzw. Ziemi Odzyskanych rozwijały się dotąd w sposób specyficzny. Przez bardzo długi okres jedynym celem podejmowanych badań było dążenie do znalezienia wątków polskich tych ziem. W ostatnich latach tendencja ta uległa zmianie. Obecnie można zauważyć dążenia do badania i odtwarzania całej bogatej i różnorodnej tradycji historycznej tego regionu. Pewne znaczenie w tym procesie mają także akta zgromadzone w słupskim archiwum. Poniemieckie zbiory aktowe dotrwały do naszych czasów w stanie opłakanym. Zdecydowana ich większość uległa zniszczeniu lub rozproszeniu w czasie II wojny światowej lub po jej zakończeniu. Część została wywieziona do Niemiec, część przejęły archiwa państwowe, część dostała się w ręce prywatne i na rynek antykwaryczny.

Do nielicznych materiałów istotnych historycznie należą akta zespołu Dyrekcji Okręgowej Ziemstwa w Słupsku (1781–1943), obejmującej cały ówczesny powiat sławieński. Zawierają one informacje dotyczące właścicieli poszczególnych majątków ziemskich, ich granic i wielkości, zadłużenia, klasy gruntów oraz wysokości naliczonych podatków. Ich uzupełnieniem są umowy sprzedaży, wyciągi hipoteczne oraz listy zastawne.

Paradoksalnie akta te, mimo sporej wartości historycznej i poznawczej, nie są jednak popularne wśród korzystających. Nieczytelne pismo i bariera językowa powodują, że wśród wielu badaczy dużo większym zainteresowaniem cieszą się poszukiwania w aktach urzędów stanu cy-

Ryc. 4. Urząd Stanu Cywilnego Sławsko, Księga Urodzeń, 1874 (APS, sygn. 1)

Ryc. 5. Akt urodzenia z 1874 roku, USC Sławsko, Księga Urodzeń (APS, sygn. 1, s. 14)

wilnego. W naszym zasobie znajdują się księgi urodzeń, małżeństw i zgonów z lat 1874–1900 z pięciu urzędów stanu cywilnego powiatu sławieńskiego: Noskowa, Pieszcza, Sławsko (ryc. 4, 5), Starego Krakowa i Tychowa. Zapisywano w nich, oprócz imion i nazwisk, miejsce zamieszkania, wyznanie i zawód. Dane te są ważne dla poznania lokalnych stosunków narodowościowych, demograficznych i wyznaniowych. Są nieocenionym materiałem dla poszukiwań genealogicznych.

Na zakończenie chciałbym wspomnieć o szczęśliwie ocalałych z pożogi wojennej aktach Urzędu Katastralnego w Sławnie (ryc. 6). Powstanie pruskich urzędów katastralnych wiązało się bezpośrednio z reformami agrarnymi i podatkowymi w państwie pruskim od początku XIX wieku. Przebieg reform był nadzorowany przez komisje generalne utworzone w każdej prowincji państwa. Od 1837 roku w zachodniej części państwa powołano do życia biura katastralne nadzorujące prawo podatkowe i uaktualniające wymiar podatków. Ze względu na opór junkierstwa we wschodnich prowincjach pruskich (Brandenburgia, Śląsk, Pomorze, Prusy Zachodnie, Prusy Wschodnie i Prowincja Poznańska) jednolity podatek

A. 14
Nr. 11.

Alt Sławno am *29. Oktober* 187*7*.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute
der Person nach _____
_____ *in* *kennt*,
Anton
in Sławno Augusta Pantel geborne Haase
wohnhaft zu *Alt Sławno*
_____ *evangelischer* Religion,
und zeigte an, daß von der *Sawina Pöthker geborne*
Haase evangelischer Religion, geboren im Königreich
Martin Pöthker evangelischer Religion,
wohnhaft bei *ihm Johann*
_____ zu *Alt Sławno in der Wohnung jeod Johann*
am *erfindungsmäßig* *ten* *Oktober*
des Jahres tausend acht hundert siebenzig und *vier*
Uhr *abends* *um acht* *Uhr*
ein Kind *weiblichen* Geschlechts geboren worden sei, welches *den*
_____ Vornamen *Luise Magdalena*
_____ erhalten habe.
Die Frau Pantel erklärte, daß sie bei der
Kindsbirth die Geburt Pöthker zugew
gen gemacht sei.
Vorgelesen, genehmigt und *unterschieden*.
Augusta Pantel

Der Standesbeamte.
Johann

Ryc. 6. Urząd Katastralny Sławno (APS, sygn. 336)

gruntowy i budynkowy wprowadzono dopiero ustawą z 1861 roku. Jednocześnie powstały instytucje przygotowujące egzekucję nowo wprowadzonego prawa.

Po zakończeniu w 1865 roku prac wstępnych (wyznaczenie granic obrębów, pomiary poszczególnych działek, oszacowanie dochodowości z morgi oraz opracowanie map i rejestrów posiadaczy poszczególnych parceli) w każdej rejencji utworzono dwustopniowe instytucje katastralne. W stolicach rejencji powołano wówczas biura katastralne (*Katasterbüro*), natomiast w siedzibach powiatów urzędy katastralne (*Katasteramter*). Na czele każdego z urzędów katastralnych stał kontroler katastralny (*Katasterkontrolleur*), któremu podlegał personel złożony ze: starszych sekretarzy, sekretarzy katastralnych, kontrolerów, mierniczych, urzędników technicznych i pomocniczych. Do zadań urzędów katastralnych należało:

- prowadzenie pomiarów gruntów i budynków,
- szacowanie wartości nieruchomości,
- opracowywanie dokumentacji kartograficznej i innych materiałów pomiarowych,
- wydawanie i uwierzytelnianie wyciągów i odpisów dokumentacji katastralnej,
- udzielanie informacji sądom, urzędom i osobom prywatnym.

Omówiony powyżej schemat przetrwał bez większych zmian do końca lat 30. XX wieku. W okresie III Rzeszy podjęto próbę unifikacji urzędów katastralnych w skali całego kraju. Ich ukoronowaniem było utworzenie w 1941 roku Katastru Rzeszy (*Reichkataster*).

Jednym z kilkunastu urzędów katastralnych rejencji koszalińskiej był Urząd Katastralny w Sławnie, obejmujący swoją działalnością cały powiat sławieński. Niestety z powodu niezachowania się żadnej dokumentacji organizacyjnej nie jesteśmy w stanie nic powiedzieć o jego wewnętrznej strukturze.

Ocalałe z pożogi wojennej akta urzędu katastralnego zostały przejęte przez Powiatowe Biuro Pomiarów (referat katastralny biura przejął w tym czasie kompetencje dawnego urzędu katastralnego). Dokumentację używano do 1952 roku, gdy wydano dekret likwidujący katastry. Po wprowadzeniu w 1955 roku nowej jednolitej ewidencji gruntów stara dokumentacja była wykorzystywana przez Powiatowe Biuro Geodezji i Urządzeń Rolnych w ograniczonym zakresie. W latach 1957–1996 akta te trafiły do słupskiego oddziału Archiwum, a w roku 2006 zostały zinwentaryzowane.

Bardzo cennym uzupełnieniem słupskich zbiorów są akta zgromadzone w innych polskich archiwach państwowych i kościelnych oraz w zasobach instytucji zagranicznych. Państwowe zbiory archiwalne dotyczące Ziemi Sławieńskiej są przechowywane w Szczecinie i Koszalinie. W Ar-

chiwum Państwowym w Szczecinie przechowywane są m.in.: akta Starostwa Powiatowego w Sławnie 1806–1874 (Landratsamt Schlawe), Akta miasta Sławna 1783–1943 (Magistrat Schlawe), Akta miasta Polanowa 1739–1889 (Magistrat Pollnow), Akta miasta Sianowa 1777–1945 (Magistrat Zanow) oraz akta sądów obwodowych i cechów ze Sławna, Darłowa, Polanowa i Sianowa (Gaziński, Gut, Szukała 2002). W Archiwum Państwowym w Koszalinie znajdują się księgi metrykalne i stanu cywilnego dla miejscowości: Bukowo Morskie, Cisowo, Darłowo, Dąbrowa, Dobiesław, Iwięcino, Karnieszewice, Karsino, Karwice, Komorowo, Kościernica, Kwasowo, Malechowo, Niemica, Pękanino, Ratajki, Stary Jarosław, Sowno, Sulechowo, Tychowo, Wielin, Żegocino i Żydowo. Są tam także akta Komitetu Powiatowego Społecznego Funduszu Odbudowy Kraju i Stolicy w Sławnie za lata 1952–1966, Komitetów PPR i PPS powiatu Sławno 1945–1948 oraz Inspektoratu Szkolnego w Sławnie 1872–1885 (Kreis-schulinspektion Schlawe) (Chlistowski 2005). W archiwach niemieckich (Landesarchiv Greifswald, Evangelische Zentralarchiv Berlin i Dt. Zentralstelle für Genealogie Leipzig) zgromadzone są księgi metrykalne z parafii ewangelickich w: Bukowie Morskim, Rusinowie, Sławnie, Tychowie i Żukowie (Stübs 1999: 92–94) oraz pojedyncze akta miejskie dla: Sławna, Darłowa, Polanowa i Sianowa.

Podsumowanie

Wymienione akta to ogromne i dotychczas nie w pełni wykorzystane możliwości źródłowe drzemące w magazynach archiwalnych. To kopalnia niezliczonej liczby mało znanych lub zapomnianych informacji godnych ponownego odkrycia i opisanie. Mam nadzieję, że zawarte w niniejszej publikacji informacje zainteresują kolejnych miłośników lokalnej historii i ułatwią dotarcie do wskazanych materiałów. Archiwa to nie jedynie nowoczesne pomieszczenia magazynowe, w których przechowuje się spuściznę po minionych latach. Zasoby archiwalne są zbyt cenne, aby były skazane na bierne przechowywanie. Tym przesłaniem kierujemy się w naszej codziennej pracy, zapraszając wszystkich zainteresowanych do odwiedzenia naszej siedziby przy ulicy Lutosławskiego 17 w Słupsku.

Bibliografia

- CHLISTOWSKI W. 2005. *Archiwum Państwowe w Koszalinie. Informator po zasobie archiwalnym*, Warszawa: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych i Archiwum Państwowe w Koszalinie.

GAZIŃSKI R., GUT P., SZUKAŁA M. (oprac.) 2002. *Archiwum Państwowe w Szczecinie. Przewodnik po zasobie archiwalnym*, Warszawa–Szczecin: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych i Archiwum Państwowe w Szczecinie.

STÜBS G. 1999. *Wegweiser für familien- und ortsgeschichtliche Forschung in Pommern*, Konstanz: Gunthard Stübs.

Der Kreis Sławno (Schlawe) in den Beständen des Staatlichen Archivs in Słupsk

---

Zusammenfassung

Das Archiv in Słupsk wurde am 28. Juli 1952 eröffnet. Ab 1957 gehört auch das Gebiet des Kreises Sławno/Schlawe dazu. Die Bestände umfassen 743 Themengruppen, 1269 Lm., 120600 Akten, davon über 60% polnische aus den Jahren 1945–2005. Zu den interessantesten Akten mit großem historischen Wert gehören: Bestände, die die allgemeine Verwaltung und die Selbstverwaltung der Gebiete betreffen, Akten der speziellen Verwaltung, der Institutionen, Haushaltsverwaltung, Gerichte, Parteien, Organisationen, Gesellschaften u. ä.

Ca. 40% sind Bestände in deutscher Sprache. Sie stellen eine wahre Quelle für Wissenschaftler dar, sind ein wichtiges Element zur Aufdeckung der Vergangenheit dieser Region. Sie sind eine großartige Illustration der gesellschaftlichen Verwandlungen in der Bevölkerung. Ein großer Teil der Bestände ist in einem jämmerlichen Zustand, teilweise durch Einwirkung des Krieges und der Zeit danach, viele sind in privaten Händen oder auf dem antiquarischen Markt. Besonderen Wert haben die Bestände des Katasteramtes in Schlawe, der Direktion des Landgerichtes in Stolp (1781–1943) und des Kreises Schlawe. Sie enthalten Informationen über die Landgüter, ihre Besitzer, Grenzen und Größe, Verschuldigungen usw. An Akten der Standesämter besitzen wir Geburts-, Eheschließungs-, Sterberegister (1874–1900) aus den Orten Notzkow, Peest, Alt Schlawe, Alt Krakow, Tychow. Interessant für Genealogen!

Wertvolle Ergänzungen der Stolper Bestände sind die Sammlungen der polnischen und ausländischen staatlichen und kirchlichen Archive: Archiwum Państwowe in Szczecin und Koszalin, Landesarchiv Greifswald, Evangelisches Zentralarchiv in Berlin und die Deutsche Zentralstelle für Genealogie in Leipzig.

